

צ' אשבת פרשת ויחי

נאמר במדרש: ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכינה. אמר: שמא חס ושלום יש במיטתי פסול, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל, ואבי יצחק שיצא ממנו עשו. אמרו לו בניו: שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד. אמרו: כשם שאין בלבך אלא אחד - כך אין בלבנו אלא אחד. באותה שעה פתח יעקב אבינו ואמר: ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. "פסחים נ"ו ע"א

דברי יעקב לבניו נאמרים ברוח הקודש וכוללים ברכות והנחיות לבניו, עד סוף כל הדורות. הוא מראה לכל אחד מבניו מה מהותו המיוחדת, ואיך להשתמש בכוחותיו לעבודת ה'.

אין אנו יודעים מתי תבוא הגאולה. לא קיבלנו תאריך יעד ספציפי! אבל כן קיבלנו הדרכות מיוחדות איך עלינו לנהוג, איש איש על פי שורש נשמתו. כל יהודי, על פי שורש נשמתו, יודע ממה עליו להיזהר, ואיך עליו לנהוג באופן שיהיה טוב בעיני ה', ובאופן שמתאים לסגולות נפשו.

והנחיה הכללית לכולם היא: "היאספו": היו מאוחדים, כל בני יעקב, איש איש בכוחותיו ובסגולות נפשו, ותהיו פועלים ביחד, בכוחות משותפים, ומתוך אמונה בה' אחד - וכך תוכלו בע"ה לקרב את הגאולה השלמה, אמן ואמן. **שבת שלום!**

בבקשה לשמור על קדושת הגליון.

99 תורה - אתוך אסינה של תורה

"בך יברך ישראל... ישימך אלקים כאפרים וכמנשה" (מח, כ)

למה יתברכו בני ישראל דוקא באפרים ומנשה ולא בשני שבטים אחרים?

ברם, יסודה של התורה כולה הוא, שלא יתגאה אדם על חברו ולא יקנא בו. משראה יעקב אבינו, כי למרות ששיכל את ידיו והקדים את אפרים הצעיר לפני מנשה הבכור, בכל זאת לא נשתלטה גאוה על אפרים ולא קנאה על מנשה, כי אם נשאר שניהם כמקודם - אמר, שיהיו כל בני ישראל כך, ללא גאוה וללא קנאה.

ובכן, מה שאומר הכתוב: "וישם את אפרים לפני מנשה" - פירוש הוא על הברכה: "ישימך אלקים כאפרים וכמנשה". לפיכך יהיו ישראל מתברכים בהם, משום שעל אף אשר "וישם את אפרים לפני מנשה" לא השפיע על שניהם הדבר לרעה - מה שלדאבון הלב לא היה אצל שאר האחים - "ויקנאו בו אחיו"...

(אגרא דכלה)

"האספו ואגידה לכם את אשר יקרא... באחרית הימים" (מט א)

העצה היעוצה לכם נגד הצרות, אשר תבואנה עליכם באחרית הימים, היא: "האספו" - שתיאספו כולכם יחד, "ואגידה" - ותיאגדו לאגודה אחת (אותיות אה"י מתחלפות לפעמים) - כי אז יהיה לכם האיחוד הזה לעוגן הצלה מכל רע....

(לקוטי רמ"ל)

תפוצות אצילי שבת

בתפוצות הבאה מסתתרים 10 מושגים שקשורים לפרשת השבוע. בהצלחה!

ש	ה	ת	ר	ו	פ	נ	ב
מ	י	ר	פ	א	י	מ	ל
י	ו	י	ק	ז	ה	פ	י
ל	מ	ו	י	ב	מ	י	ש
ע	נ	ג	פ	ו	כ	ו	ו
פ	ש	ד	ק	ל	פ	ס	ע
ר	ה	ו	ו	ו	ל	פ	י
ו	מ	ד	ד	נ	ה	ת	מ
נ	כ	א	ל	מ	ה	כ	י
ש	י	ח	ד	ו	ק	פ	מ

פינת האכה

הסכם "יששכר וזבולון" - פרטים ראשוניים

הרב ש. ב. גנוט שליט"א

רש"י בפרשתנו, פרשת ויחי, כותב על ברכת יעקב "זבולון לחוף ימים", כי "זבולון עוסק בפרקמטיא וממציא מזון לשבט יששכר, והם עוסקים בתורה. והוא שאמר משה: "שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך". רש"י בפרשת וזאת הברכה מסביר לנו כי "זבולון ויששכר עשו שותפות. זבולון לחוף ימים ישכון ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשתכר, ונותן לתוך פיו של יששכר, והם יושבים ועוסקים בתורה. לפיכך הקדים זבולון ליששכר, שתורתו של יששכר על ידי זבולון היתה".

מהו הסכם יששכר וזבולון, עליו דיבר רש"י?

הסכם יששכר וזבולון הינו הסכם עליו חתומים לומד התורה ('ה'יששכר') ו'מחזיק התורה' ('ה'זבולון'), לפיו תומך ה'זבולון' בכספו בלומד התורה ומאפשר לו, על ידי לקיחת פרנסת הלומד על צווארו וכתפו, לשקוד על דלתי התורה, כאשר בתמורה לכך מקבל הוא מחצית משכר לימוד התורה של ה'יששכר'. הסכם זה ודומיו, נפוץ מאד בעם ישראל, מההסכם הראשון שחתם זבולון עם אחיו יששכר, ועד ימינו אנו.

וכך נאמר במדרש: "מאתים ראשי סנהדראות העמיד שבט יששכר לישראל, שכולם היו משיבים הלכה לאמתה של תורה, כהלכה למשה מסיני, וכל אחיהם מסכימים ונוהגים על פיהם, וכל השבח הזה מנין לו ליששכר, משל אחיו זבולון, שהיה זבולון עוסק בפרקמטיא, ומביא סחורה באניות ומוכרה, ונותן ליששכר כל צרכו כדי שיעסוק בתורה, שנאמר זבולון לחוף ימים ישכון והוא לחוף אניות וירכתו על צידון, וסמיך ליה יששכר חמור גרם רובץ בין המשפטים, אלו התלמידים שיושבים לרגליו, לפיכך כשבא משה רבנו לברך את שבטי ישראל הקדים ברכת זבולון לברכת יששכר, שנאמר שמח זבולון בצאתך ויששכר באהליך, ועל זבולון נאמר, עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר"

הגמרא (סוטה כא,א) מתייחסת לפסוק בשיר השירים "אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבזו לו", ואומרת: מאי "בוז יבזו לו"? אמר עולא, לא כשמעון אחי עזריה ולא כרבי יוחנן דבי נשיאה. [ורש"י מסביר לנו ש"שמעון למד תורה על ידי החזקת אחיו עזריה, שהיה עזריה עוסק בפרקמטיא כדי שיחלוק עם שמעון אחיו בזכות לימודו, ולכך נקרא על שם עזריה אחיו שהיה מחזיק ותומך בו, וכן רבי יוחנן למד תורה על ידי הנשיא שהיה מפרנסו"], אלא כהלל ושבנא. ומסבירה הגמרא, שהלל ושבנא אחים היו, שבנא עסק בפרקמטיא והתעשר מאד, ואילו הלל עסק בתורה מתוך עוני ודחוק עצום, לבסוף נתמנה הלל נשיא על ישראל. בא אליו שבנא והציע לו: 'הבה נחלוק את רכושי ואת חלקך בעולם הבא בזכות התורה שלמדתי'. יצאה בת קול ואמרה: 'אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה בוז יבזו לו'. -הגמרא משבחת את הסכם חלוקת הכסף/התורה שבין שמעון ועזריה ורבי יוחנן והנשיא, שהשתתפו בהסכם 'אורגניל' שכזה, אך היא שוללת הסכם שניסה שבנא לערוך עם הלל אחיו, (וכפי שבבין מיד בהמשך).

וכך פסקו הטור, השולחן ערוך והרמ"א (יו"ד רמ"ו): "כל איש ישראל חייב בתלמוד תורה, בין עני בין עשיר, בין שלם בגופו בין בעל יסורים, בין בחור בין זקן גדול. אפילו עני המחזר על הפתחים, אפילו בעל אשה ובנים, חייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה, שנאמר: והגית בו יומם ולילה. ומי שאי אפשר לו ללמוד, מפני שאינו יודע כלל ללמוד או מפני הטרדות שיש לו, יספיק לאחרים הלומדים. ומוסיף הרמ"א: ותחשב לו כאילו לומד בעצמו. ויכול אדם להתנות עם חברו שהוא יעסוק בתורה והוא ימציא לו פרנסה ויחלוק עמו השכר, אבל אם כבר עסק בתורה אינו יכול למכור לו חלקו בשביל ממון שיתנו לו".

שימו לב שהפוסקים מדגישים כי ניתן לערוך 'חלוקת זכויות' רק לפני שלומד התורה החל ללמוד, וה'זבולון' שלו החל לסייע לו עוד קודם ללימודו וגרם לו ללמוד יותר שעות במנוחת הנפש. אך אם הלומד עסק בתורה ללא עזרה כספית, אי אפשר לחלק את השכר למי שירצה לרכוש כעת את הזכויות שצבר בלימודו, דוקא עזריה יכול היה להתחלק בתורתו של שמעון אחיו, כיון שההסכם ביניהם נחתם קודם הלימוד של שמעון. אך שבנא הציע הסכם שכזה לאחיו הלל לאחר שהלל כבר למד והתעלה, ולכן ההסכם של שבנא לא נחשב ולא 'תפס'.

איפה מופיעות התפילות הבאות בפרשתנו, ועל מה הן מרמזות?

- לישועתך קיוויתי השם
- המלאך הגואל אותי
- מכל רע ירך את הנערים
- שמע ישראל השם
- אלקינו השם אחד.

יעקב בערוב ימיו /

שיר מאת: אפרטה קליין

יעקב בערוב ימיו
יאסוף אליו בניו
חפץ לגלות עתיד
אך נבצר ממנו להגיד.

פניו חרושות קמטים
ליבו כהמיית תופים
בשרו חידודין, חידודין
נשמתו קטורת בשמים.

פיו מפיק מרגליות
לשבטי ישראל ברכות
אשר ברבות הימים
קורמות עור וגידים.

הערה: השיר בהשראת פרשת יחי [חומש בראשית]

במהלך סופת שלגים, נתקע דיוויד בעיירה מרוחקת בארצות הברית. הוא חיפש מקום שבו יוכל להעביר את הלילה. רבים הקדימו אותו, והוא לא הצליח למצוא שום מקום פנוי – לא בבתי-המלון והאכסניות ולא בבתי-התושבים. אחד המקומיים אמר לו שיש סיכוי למצוא מקום לינה רק בבית-האבות שבקצה העיירה, והורה לו את הדרך להגיע לשם.

הוא הצליח איכשהו להגיע ליעד וביקש להיכנס, אבל נתקל בסירוב מצד המנהל. הסתבר שאפילו בית-האבות היה תפוס לגמרי בעקבות סופת השלגים, ופרט לזקנים שהתגוררו במקום בקביעות, נמצאו נהגים רבים שהספיקו להגיע מבעוד מועד ולמצוא מיטה פנויה או לפחות מזרון המונח על הרצפה. הוא התחנן בפני המנהל, הבטיח לשלם במיטב כספו, ואף טען שמדובר בפיקוח נפש.

לבסוף, המנהל התרצה והסכים להכניס אותו פנימה, אבל הסביר שמכיוון שאין להם אף מיטה פנויה ואפילו לא מזרון, יהיה עליו לישון על כסא המנהלים שלו במשרדו. דיוויד הודה לו מאוד, ונכנס לחדר המנהל החם והנעים. לאחר שנרגע מעט והתארגן לשינה, ניסה לנמנם על כורסת המנהלים, כשהוא שמח על כך שלפחות אינו מופקר לקור המוות שבחוץ. בבוקר הציץ דיוויד מבעד לחלון, וראה כי השמים התבהרו והשלגים הפשירו.

לאחר שעה הגיע המנהל למשרדו, שוחח מעט עם דיוויד ואמר: "אה, אני מבין שאתה יהודי. בדיוק אתמול נפטר אצלנו זקן ערירי לגמרי, שביקש להיקבר בבית-קברות יהודי, אבל זו קבורה יקרה מאוד ואין לנו תקציב לכך. תכננתי לקבור אותו בבית-הקברות הנוצרי המקומי, אבל אם אתה מעוניין לעשות חסד עם אחד מבני דתך, אוציא את גופתו מחדר המתים ותוכל לחפש עבורו בית-קברות יהודי מתאים בעיר אחרת".

דיוויד התלבט מאוד. איך יוכל לנסוע עם גופה במכוניתו, ובפרט שמדובר במת שאינו קשור אליו כלל? הרי יכולים להעליל עליו עלילות משונות! לבסוף גבר אצלו המצפון היהודי, והוא החליט לקחת את הנפטר ולדאוג לקבורתו בעיירה סמוכה. הוא לקח מהמנהל את כל מסמכי הזיהוי הקשורים לנפטר, והניח אותם במגירה שברכבו. שני עובדים העמיסו בתא המטען מאחור את הנפטר, שהיה מונח בארון. דיוויד התניע את רכבו בתקווה שיגיע במהירות למקום שבו נמצא בית-קברות יהודי, שם יוכל להטמין את הגופה.

כאשר הגיע לעיירה הגדולה הקרובה, חיפש דיוויד את אנשי הקהילה היהודית. לאחר שמצא אחד מהם, התקשר לראש הקהילה המקומית. הוא סיפר לו את המעשה והסביר שברשותו גופת יהודי זקן וערירי, שלפני מותו ביקש ממנהל בית-האבות בעיירה הסמוכה לקבור אותו בבית-קברות יהודי. עוד סיפר שהוא עצמו נקלע לגמרי במקרה לאותו בית-אבות, ושהתבקש כיהודי לקיים את צוואת הנפטר.

ראש הקהילה ענה: "הבעיה היא שגם אצלנו הקבורה יקרה מאוד. כבר עדיף לחיות לנצח... אבל בעצם, יש לנו חלקה מיוחדת עבור יהודים עריריים שאין מי שישלם עבורם את הקבורה. נדיב אחד בשם יהושע ג'ייקובסון, שנעלמו עקבותיו, תרם לפני שנים רבות את החלקה הזאת".

דיוויד הגיע למשרדו של ראש הקהילה כדי לסדר את ענייני הקבורה מכל הבחינות הפורמליות. ראש הקהילה עיין לרגע במסמכיו של הנפטר. לפתע נפערו עיניו בתדהמה, ונשימתו נעתקה. הוא עלעל שוב ושוב בדפים שהונחו על שולחנו, וצנח על כיסאו בתנוחת עילפון. דיוויד השתאה. הוא ניער את ראש הקהילה הנכבד, ולאחר שהרגיעו, שאל: "מדוע התעלפת כשהסתכלת במסמכים הללו?". "אני לא מאמין... שמו של הנפטר הוא יהושע ג'ייקובסון. הוא הנדיב שתרם לפני שלושים שנים את חלקת הקבורה לעריריים".

"ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים" שינן לעצמו החסיד רבי צבי צימלינסקי בשם צדיקים:

זכור כל אדם כי במוקדם או במאוחר יבוא יום קיצו ואז – "ופשט את בגדיו" – יפשיטו מעליו את הבגדים שלבש, "ולבש בגדים אחרים"-ילבישו אותו בתחריכים לבנים, "והוציא את הדשן מחוץ למחנה"-את הגוף המדושן יוציאו מחוץ לעיר-לבית מועד לכל חי, ואילו הנשמה – תעלה למרומים "אל מקום טהור"-ליתן דין וחשבון והחי יתן אל ליבו-לזכור תמיד את הדברים הנ"ל.

כתוב בפרקי אבות (פרק ו משנה ט) **"בשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לאדם לא כסף ולא זהב ולא אבנים טובות ומרגליות,אלא תורה ומעשים טובים בלבד"**.

והמשילו זאת חז"ל **במשל-** שהיו לאדם אחד שלושה מכירים את הראשון אהב מאד והיה שרוי במחיצתו כל הזמן. את השני גם כן אהב אך היה שרוי במחיצתו פחות,ואילו בשלישי לא התעניין כ"כ ולא הקדיש לא מזמנו אלא מעט. והנה יום אחד מקבל הוא מכתב כי מוזמן הוא לבוא לדין אצל המלך. נתיירא האיש מאד ובצר לו פנה אל מכירו הראשון שאהבו אהבה רבה למען יבוא עמו ויעיד לפני המלך שאזרח טוב הוא ואין כל עוול בכפיו. אך לתדהמתו עונה לו הידיד שהוא מצטער אך אינו יכול לבוא עמו. ככל שבכה והתחנן לפניו אך הידיד בשלו הוא אינו יכול.

ממורמר ומאוכזב פונה לידיד השני,והוא עונה לו שהוא מוכן לבוא עמו עד לפתח בית המלך,אך להכנס אינו יכול שהרי אינו מוזמן. מאוכזב גם מידיד זה פונה האיש בלית ברירה אל הידיד השלישי שלא אהבו כ"כ ולא הקדיש לו כ"כ זמן ותשומת לב,ולהפתעתו אומר לו הידיד,ודאי אבוא איתך ואכנס אתך עד לפני המלך ואמליץ טוב בעדך. והנמשל-הידיד הראשון שהאדם כ"כ אהבו ומקדיש לו את כל זמנו זהו הכסף והממון,מבוקר עד ערב שרוי במחיצתו אך בבוא יום הפקודה הממון נשאר בכספת ואינו יכול לזוז ממקומו.הידיד השני הם משפחתו ובני ביתו שאומנם הם יכולים ללוותו אך רק עד לפתח הקבר יותר מזה לא. והידיד השלישי שהוא הידיד האמיתי שדוקא לו אין האדם מקדיש כ"כ זמן ותשומת לב זה לימוד התורה וקיום המצוות שהם הם המלווים היחידים שבאים עם האדם ביום דינו והם הממליצים טוב בעדו.